

ІСТОРІЯ МОГО СУЧАСНИКА

Ще день, і знову ранок. Чи ж скоро?... Візник показує пужалном уперед і каже:

— Ось там за пагорбом місто. А ось це грабник. У свята сюди приходять гуляти...

Попереду виднівся гай, а за ним виглядав червоний дах казенної будівлі. Місто залягло в широкій улоговині, і лише туманна чи димчаста хмарка піднімалася знизу... Будівля з червоним дахом виявилася тюрмою. Коли ми зрівнялися з нею, з вікон другого поверху на нас дивилися зеленкувато-бліді, понурі обличчя арештантів, які тримались руками за залізні ґрати... Мені часто згадувалася ця картинка з мого дитинства згодом, коли і сам я, вже дорослим, дивився через такі ж ґрати на вільну дорогу... І одного разу на козлах такої ж сімейної колимаги сидів такий самий хлопчик і дивився на мене з таким самим моторошним почуттям жалості, співчуття, мимовільного засудження і страху...

Тюрма стояла на самому перевалі, і звідсіля вже було видно місто, дахи будинків, вулиці, сади і широкі сяючі плями ставків... Громіздка коляска покотилася швидше і зупинилася біля смугастої застави шлагбаума. Інвалідний солдат підійшов до дверцят, узяв у матері подорожню і заніс її в маленьку хатку, яка стояла з лівого боку біля самої дороги. Звідти вийшов тут таки високий пан, який «команду на заставі має», у шляховому мундирі і з довгими оф-

іцерськими вусами. Ввічливо вклонившись матері, він сказав:

— Пан суддя чекає! — і потому, повернувшись, скомандував інваліду: — Підваж!

Смугаста колода шлагбаума закрипіла в ґнізді, і тонкий кінець її пішов високо догори. Візник торкнув коней, і ми вїхали в смугу повітового міста Рівне.

... я жадібним поглядом ловив те «нове», яке відкривалося за «підваженою» смугастою колодою... «Нове», втім, було не особливо показним. Халупи, пуги, паркани, виток двох трьох вузьких провулочків, потім двоповерхова камінна споруда казначейства... Перед ним на площі — камінна колона зі статуєю Богородиці. Навколо

заїжджі двори з широкими воротами, звідки на нас скеровуються кілька факторів-мішурів... Потім річка і дерев'яний міст. Річка і міст у самому центрі міста привели мене в захоплення...

Перед самим мостом візник круто повернув коней, наша «карета» гойднулася, закрипіла, зупинилася, ніби роздумуючи, у воротах, які геть покосилися, і попливла вниз двором, порослим зеленим моріжком. На цьому дворі було безладно розкидано кілька будівель. На одній був напис: «Рівненський повітовий суд». На іншій, що якимось недоладно висунулася з ряду, було написано: «Архів». На третій, що стояла в глибині двору, ніякого напису не було. Це й була

наша нова квартира, розташована на мисові, між ставом і річкою... Крізь розчищену хвіртку було видно воду, яка підходила до самого городу, і дерев'яну кладочку з прив'язаним до неї човном. З мосту на наш приїзд витрищилися купки обивателів, яким було пре-красно видно внутрішність низько розташованої садиби і для яких приїзд сім'ї «пана судді» являв собою видатну подію.

Кілька великих ставів, з'єднаних тихими річечками, залягали в широкій улоговині, і містечко було розташоване на їх берегах. Наша садиба містилася на міському боці. Навпроти, на острові, за переказами, на-сипаному штучно полоненими турками, стояв напівзруйнований палац князів Любомирських, у старопольському напівготичному стилі. Він був оточений високими пірамідальними тополями і мав чудовий вигляд мальовничої старовини. На лівому боці ставу — біленька, весела, з портиком і колонками — стояла двоповерхова простора будівля гімназії. І понурий «замок», і світла колонада гімназії ніби в дзеркалі відбивалися у воді. Вдалині, під другим берегом, чітко ви-мальовуючись на синяві й зелені, плавали лебеді, яких я тоді бачив уперше. Вони залишали за собою світлі смуги, які потім довго стояли на сонному непорушному плесі...

Володимир КОРОЛЕНКО
Переклад з російської
Лідії РИБЕНКО